

VINERI • 11 SEPTEMBRIE 2009 • ANUL LIX NR. 37

FOAIA românească

SĂPTĂMÂNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

www.foaia.hu / foaia@foaia.hu

Deșteptarea României???
Şase decenii de şcoală românească la Chitighaz
Hram şi bicentenar la biserica ortodoxă din Bichiş

CALENDAR ORTODOX

14 septembrie, luni – (+) Înălțarea Sf. Cruci
15 septembrie, marți – (+) Sf. Ier. Iosif cel Nou de la Partoș; Sf. M. Mc. Nichita Romanul
16 septembrie, miercuri – Sf. M. Mc. Eufimia; Sf. Mc. Meletina
17 septembrie, joi – Sf. Mc. Sofia și fiicele sale: Pistis, Elpis și Agapi
18 septembrie, vineri – Sf. Eumenie, Ep. Gortinei; Sf. Mc. Ariadna și Castor
19 septembrie, sâmbătă – Sf. Mc. Trofim, Savatie și Dorimedont (Sâmbăta după Înălțarea Sf. Cruci)
20 septembrie, duminică – Sf. M. Mc. Eustatie și soția sa Teopista cu cei 2 fii: Agapie și Teopist

AGENDĂ

14 septembrie
1864 – s-a născut, la Arad, Gheorghe Alexici, care din 1897 a fost profesor la Universitatea din Budapesta, la catedra de limbă și literatură română.
1993 – a murit prozatorul Geo Bogza.

15 septembrie
1521 – a murit Neagoe Basarab, domn al Țării Românești, autor al învățăturilor adresate fiului său Teodosie, sprijinitor al culturii românești, ctitor al bisericilor episcopale de la Curtea de Argeș.

16 septembrie
1873 – s-a stins din viață mama lui Iosif Vulcan, Victoria Irinyi. Este înmormântată la Leta Mare.
2000 – s-a stins din viață poetul Ioan Alexandru.

17 septembrie
1888 – a murit, la Paris, Iulia Hașdeu, poetă, fiica lui B.P. Hasdeu.

18 septembrie
1600 – a avut loc lupta de la Mirăslău, unde Mihai Viteazul a fost înfrânt de Gheorghe Basta, comandantul trupelor imperiale și a pierdut Ardealul.
1937 – s-a născut Sorin Alexandrescu, critic și teoretician literar.

19 septembrie
1909 – a murit Nicolae Hurmuzaki, om politic, membru de onoare al Academiei Române.

20 septembrie
1866 – s-a născut la Hordou, jud. Bistrița-Năsăud, poetul George Coșbuc.

Citatul
săptămânii

„O Europă care nu va fi creștină, va fi un nou Turn Babel; o nouă babilonie de criminali și de oameni nefericiți strânși laolaltă.”

Ioan Alexandru (1941–2000)

Budapesta

Ministrul și președinții minorităților

În ziua de 3 septembrie, la Budapesta a avut loc o întâlnire între ministrul pentru politici sociale Kiss Péter și președinții autoguvernărilor pe țară ale minorităților din Ungaria. Cu prilejul consultării pe problemele actuale ale politicii minoritare, ministrul Kiss Péter a anunțat că în cadrul sistemului de proiecte al Fondului Cultural Național s-a creat un colegiu profesional inde-

pendent în vederea subvenționării activităților culturale ale minorităților. Noul colegiu profesional va dispune anul acesta de un fond de 100 de milioane de forinți. Ministrul i-a informat pe cei prezenți că în 2009 vor fi subvenționate în mod accentuat proiectele legate de Casa Muzeu din Chitighaz, școala generală sârbească din Bătană și școala generală slovacă din Sátoraljaújhely. La în-

tâlnirea de joia trecută s-a discutat și despre faptul că Guvernul a înaintat recent un proiect de lege referitor la recensământul din 2011. Ministrul a cerut ajutorul președinților autoguvernărilor pe țară ca aceștia să depună toate eforturile pentru ca în urma recensământului să se formeze o imagine reală despre populația aparținătoare unei minorități din Ungaria. I.K.

Chitighaz

Renovări la Casa de Cultură

Primăria comunei Chitighaz a câștigat finanțări nerambursabile pentru renovarea Casei de Cultură „Táncics Mihály” și a pieței „Fő”. Potrivit directoarei Elisabeta Ardelean, lucrările de renovare de la Casa de Cultură au început cu câteva săptămâni în urmă și vor dura aproximativ

până la sfârșitul acestui an. Cei 45 milioane forinți câștigați vor fi utilizați pentru o infrastructură adecvată pentru a găzdui manifestări culturale. Cel de-al doilea proiect de finanțare DAOP, care este de valoare de 50 milioane forinți, se referă la reabilitarea pieței din centrul Chitighazului. A.B.

Concurs foto pentru naționalități

Institutul Cultural Maghiar a publicat un concurs de fotografii pentru naționalitățile din Ungaria, cu titlul „Trecutul și prezentul naționalităților noastre”. Scopul institutului este să ia parte la formarea conștiinței istorice, în păstrarea culturii zidite și spirituale ale minorităților naționale și etnice din țară, să contribuie la documentarea acestor valori cultura-

le și să le facă cunoscute. Din fotografiile înaintate se va alege o expoziție la începutul lunii martie 2010, și tot atunci vor fi înmânate și premiile.

Lucrările pot fi înaintate până la 30 noiembrie 2007, la adresa Institutului Cultural Maghiar, 1011 Budapesta, piața Corvin, nr. 8. (Informații suplimentare: www.erikanethu).

A.B.

Primul dicționar al limbii române, la ICR

Institutul Cultural Român din Budapesta a deschis sezonul de toamnă a anului 2009 cu prezentarea volumului „Dicționarul Valachico Latinum”, Primul dicționar al limbii române, redactat de prof. dr. Gheorghe Chivu, membru al Academiei Române – Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, profesor la Universitatea București. Volumul, realizat după manuscrisele originale, aflate în Biblioteca Universității ELTE din Budapesta, este rezultatul colaborării Academiei Române cu Academia Ungară de Științe și a fost prezentat publicului budapestan pe 3 septembrie, la sediul ICR din capitală. A.C.

Telefonul redacției:
661463-152

Din cauza spațiului redus, nu putem publica în varianta tipărită a Foii românești toate știrile și informațiile de care dispune redacția noastră. Mai multe materiale puteți citi pe internet:

www.foaia.hu sau
www.stiridinungaria.blogspot.com

Părerile autorilor nu coincid întotdeauna cu opinia Redacției. Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolelor publicate în Foiaia românească aparține autorilor. Foiaia românească nu garantează publicarea textelor nesolicitate de redacție.

Pe copertă: Ușile Domnești din biserica ortodoxă română din Bichiș
(Foto: Eva Iova)

Şase decenii de şcoală românească la Chitighaz

Şcoala românească din Chitighaz va sărbători, pe 28 octombrie, printr-o întâlnire a generaţiilor, aniversarea a 60 de ani de la înfiinţarea şcolii. La serbare sunt aşteptaţi toţi cei care au fost elevii, profesorii şcolii româneşti din Chitighaz, pentru a evoca împreună amintirile din băncile şcolii şi pentru a povesti despre calea pe care au străbătut-o de atunci.

Într-o comunitate umană, şcoala este socotită o instituţie fundamentală. Această constatare este valabilă şi pentru comunitatea românilor din Chitighaz. Învăţământul confesional în limba maternă a fost întemeiat în această localitate cu mai bine de 200 de ani în urmă, în anul 1793.

După 1920, din motive politice, învăţământul în limba română a rămas fără putere organizatorică şi de conducere, a fost limitat şi peste 10 ani a încetat.

După cel de-al II-lea război mondial, guvernul de la Budapesta, prin ordinul 10030/1945, a făcut posibil ca să se organizeze învăţământul de naţionalitate. La Chitighaz, în cadrul şcolii maghiare s-a înfiinţat secţia de limba română, cu ajutorul învăţătorilor maghiari care vorbeau limba română, sosiţi din România. După ordinul 1200/1946 al ministrului cultelor a început înfiinţarea reţelei învăţământului de naţionalitate. După naţionalizarea şcolilor din 1948 a luat elan mai mare formarea şcolilor române

şi învăţământul românesc. Rolul şcolii în viaţa noastră este fundamental şi de neînlocuit.

În urmă cu 60 de ani a avut o mare însemnătate înfiinţarea Şcolii Generale cu Limba de Predare Română. Pentru înfiinţarea şcolii din Chitighaz au activat Árpád Aszalós, Sofia Secan, Margit Antalfi şi cei 72 de elevi şi părinţii lor, care şi-au înscris copiii la şcoala românească.

La acest moment aniversar, merită să enumerăm aici numele celor 72 de elevi (păstrăm scrierea numelor exact aşa cum au fost trecute în catalog):

Clasa 1: Abrudán Mária, Árszintye Katalin, Cerneu István, Ciumpilla Ilona, Mokán Mária, Nedeu Mihály, Faur Mihály, Isztin Péter, Patka Mária, Sztán György.

Clasa a 2-a: Csumpilla Anna, Ciobán Flóra, Durmici Mária, Grosz Anna, Gulyás Tivadar, Hodozsó József, Mokán Flóra, Szarka György, Szezsán Péter, Vigyikán Anna.

Clasa a 3-a: Arsinte Péter, Abrudán Mihály, Crisán Ilona, Cerneu Zsófia, Cioca Mihály, Hodozsó

György, Isztin Zsófia, Jova Anna, Mészáros Zsófia, Mészáros Mária, Nicula György, Rotyis Anna.

Clasa a 4-a: Bodorló Anna, Ciumpilla Anna, Brándas Mária, Dobi Ilona, Hodozsó Gábor, Jova Flóra, Kocsis Mihály, Murášan Viktória, Rotyis János, Rotyis Mária, Szabó György, Szabó Zsófi, Vigyikán Flóra, Tripon Flóra.

Profesorii claselor superioare au fost Németh Zoltán şi Pethő Zoltán, care în clasele 5-6 i-au învăţat pe următorii elevi:

Clasa a 5-a: Árdeleán János, Árdeleán Mária, Bandula Mária, Berbekár Demeter, Brindás Anna, Csobán György, Csobán István, Csumpilla Mária, Hodosó László, Jepure István, Marosán Tivadar, Mészáros János, Nikula Ilona, Ottlakán István, Szarka Mária, Szezsán Mária.

Clasa a 6-a: Ambrus János, Bálint Anna, Bandula Zsófia, Csobán Péter, Grósz György, Kozma János, Miskucza Teódora, Nedea Mária, Veres Flóra.

Despre vremurile de acum şase decenii şi despre personajele cele mai importante din viaţa şcolii româneşti din Aletea vom continua să scriem în numerele următoare ale *Foii româneşti*.

Maria Sarca Zombai,
profesoară, Chitighaz

EDITORIAL

Deşteptarea României???

În faţa a peste 300 de diplomaţi români, Traian Băescu a avut curajul săptămâna trecută să recunoască: „*Prea mulţi ani, diplomaţia românească, statul român, nu au făcut eforturile necesare pentru a-i ajuta pe românii de lângă noi să-şi menţină limba, cultura, să înveţe în limba maternă...*” Cunoscut după stilul lui direct, deschis, dar şi după grija pe care o poartă faţă de „românii de aproape”, preşedintele actual al României este unul dintre puţinii politicieni români care nu ratează nici o ocazie să amintească despre importanţa ajutorării comunităţilor româneşti din jurul graniţelor României. Au trebuit să treacă două decenii de la Revoluţie, ca la Bucureşti să se observe o preocupare reală (poate şi o responsabilitate mai mult decât electorală?) faţă de românii care trăiesc în jurul frontierelor, fără vina lor.

Prin faptul că preşedintele ţării include deseori în discursurile sale problematica românilor din afară, începe să fie mai sensibilizată faţă de acest subiect şi presa din România, cea care până acum câţiva ani nu se sfîia să-i întrebe pe românii din Ungaria: „*voi de când trăiţi aici?*”, sau pe cei din Valea Timocului: „*şi ce probleme aveţi voi, de fapt?*”. Până de curând (şi uneori încă şi acum), ştiam că ambasada şi consulatul României există aici în Ungaria pentru a le rezolva problemele cetăţenilor români, care şi-au pierdut paşapoartele sau le-au expirat vizele. Iată că am ajuns să trăim clipa când preşedintele României le atrage atenţia diplomaţilor, deci, inclusiv celor din Ungaria că: „*Românii – fie că sunt temporari în afara frontierelor, fie că sunt comunităţi româneşti – rămân una din marile noastre priorităţi.*” Iată că din element de curiozitate sau problemă imposibil de rezolvat, am ajuns să fim... PRIORITATE. Adică, suntem primii ca importanţă pentru ţara a cărei limbă o vorbim, a cărei culturi o stăpânim. Cum se va manifesta acest lucru în practică sau dacă va dura şi după campania electorală, nu ştim, dar oricui ne va cere, îi vom putea da nişte idei. Prima, şi cea mai importantă, ar fi că ambasada şi consulatele României din Ungaria să se delimiteze total şi categoric nu doar de autoguvernările pseudo-româneşti din Budapesta, ci şi de acei „sefi” ai Autoguvernării pe Țară, care colaborează pe faţă sau pe ascuns cu etnobişniţarii sau care au fost (în trecut sau astăzi) informatori ai serviciilor secrete maghiare, în defavoarea comunităţii româneşti autohtone. La momentul oportun, vom continua şirul ideilor.

Băescu le-a reamintit diplomaţilor că România este o ţară înconjurată de români, care însă vor dispărea încetul cu încetul dacă nu primesc atenţia şi sprijinul necesar. Noi adăugăm: trebuie să ia sfârşit acele vremuri, când delegaţiile românilor din Bulgaria, Serbia, Ungaria, Ucraina sau Moldova sunt primite la Bucureşti de politicieni aroganţi şi dezinteresaţi (care întâlnindu-i transmiteau din toţi porii: „*şi voi, ce mai vreţi de la noi?*”). Dar şi acei diplomaţi trebuie să rămână acasă, care nu vor să aibă neînţelegeri cu sârbii numai pentru că vlahii din Timoc vor şcoli şi biserici româneşti. Nici cei care reprezintă România în Ungaria nu sunt într-o situaţie prea comodă, pentru că mai nou la unguri sunt la modă angajamentele nerespectate, promisiunile deşarte. Statul maghiar a creat pentru minorităţi un sistem mincinos, un simulacru, care lasă impresia (şi prin simpla denumire) că la noi minorităţile se auto-guvernează şi se joacă bucuroşi de-a autonomia culturală, când colo adevărul este că acestea sunt mult mai controlate şi mai dirijate decât s-ar crede. Drepturile românilor din Ungaria nu sunt respectate nici pe de parte până când statul ungar întreţine grădiniţe şi şcoli care numai cu numele sunt româneşti, sau când se taie fondurile şi se mijloceşte desfiinţarea unei reviste româneşti care spune lucrurilor pe nume. Deşteptarea României în privinţa românilor din jurul graniţelor la început s-ar putea să-i sperie pe unii, dar pe termen lung, trăind deja în Uniunea Europeană, ea va aduce pentru noi toţi o stare de normalitate. Asta dacă minunea va ţine mai mult de trei zile.

Eva Iova

Pe scurt...

NO FICO – INSCRIȚII DE
PROTEST LA MEDGYES-
EGYHÁZA

Făptași necunoscuți au murdărit joi, 3 septembrie, în orașelul bichișean Medgyes-egyháza, inscripțiile în limba slovacă de la intrarea în localitate. No Fico – a fost scris peste numele slovac al orașului unde, pe lângă maghiari și români, trăiesc și slovaci. „Făptașii probabil în acest fel au dorit să protesteze contra legii limbii slovacce, introduse recent în Slovacia”, a spus primarul Nagy Béla, care declară că în localitate au trăit din totdeauna în pace minoritățile. Primarul a făcut denunț la poliție. Stefan Dano, consulul general al Slovaciei la Bichișciaba a spus că în Ungaria a început deja să fie mistificată legea limbii din Slovacia, cu toate că în multe cazuri – ca de exemplu și în cazul inscripțiilor bilingve – Slovacia depășește Ungaria.

SALARII MAI MICI LA BU-
DAPESTA DECÂT LA BUCU-
RESTI

Locuitorii Budapestei pot să-i invidieze pe bucureșteni, care câștigă mai bine, scrie cotidianul Magyar Hírlap, citat de Agerpres. Citând date ale băncii Elveției UBS, publicația a constatat că un budapestan câștigă pentru o oră de muncă mai puțin decât un bucureștean, un turc din Istanbul, un peruan din Lima sau un columbian din Bogota. „Toți ne depășesc ca un accelerat”, conchide Magyar Hírlap, care nu s-a mirat că la Varșovia, Praga și Bratislava se câștigă mai bine decât la Budapesta.

KEVIN COSTNER VINE
LA ARAD

Festivalul Internațional de Film din România Ro – IFF va aduce la Arad încă o personalitate de excepție din lumea filmului – actorul Kevin Costner. Actorul Kevin Costner va susține un concert, alături de trupa sa de country rock Modern West, în seara zilei de 3 octombrie la Ștrandul Neptun. Pe lângă concert, Kevin Costner va avea, la Arad, și alte „atribuții”: conform declarațiilor organizatorilor, cunoscutul actor va înmăna premiul cel mare al festivalului.

Tratatul Bălcescu–Kossuth, după 160 de ani

Vineri, 4 septembrie, Consulatul General al României din Seghedin a găzduit o manifestare organizată cu ocazia împlinirii a 160 de ani de la semnarea la 14 iulie 1849, la Seghedin, de către Nicolae Bălcescu și Kossuth Lajos, a Proiectului de pacificare româno-maghiar.

Programul a debutat cu depunerea de coroane la placa comemorativă din piața Klauzál și a continuat la consulat cu programul profesional-cultural cu tema „Românii în revoluția din 1848–1849”. După cuvintele de deschidere ale domnului Radu Florea, consul interimar al României la Seghedin, au urmat prelegeri despre semnificația în plan istoric a acestui eveniment. Evenimentele revoluționare din Moldova, Muntenia, Transilvania și Ungaria au fost evocate de istoricul Răzvan-Paul Ciolcă, viceconsul al României la Seghedin și profesorul Gheorghe Petrușan, care a prezentat publicului cum este văzută

aceeași istorie, prin ochiul minoritarului. Profesoara Mihaela Bucin a vorbit despre simbolurile naționale ale românilor din perioada pașoptistă, din punct de vedere al antropologiei culturale folosindu-se și de o prezentare în imagini. Prima prelegere s-a referit la tricolorul românesc, pentru că steagul României moderne și-a început identitatea sa de simbol național odată cu mișcările de la

1848 în Țara Românească și Transilvania. A doua prezentare s-a referit la imnurile României din 1862 până în prezent, unele dintre acestea bine cunoscute deja publicului. Evenimentul s-a încheiat cu o recepție și discuții amicale. Evenimentul a avut ca organizatori Autoguvernarile Românilor din Seghedin și Macău, în colaborare cu Consulatul General al României la Seghedin.

Anca Butar

Mulți oaspeți din România
la festivalul din Otlaca

La sfârșitul săptămânii trecute, în mica localitate din județul Bichiș, la Otlaca-Pustă, a fost organizată

o nouă ediție a Festivalului Jumarilor. Ediția a treia a adunat la sălașul Drăgan mii de vizitatori din

împrejurimi. Sâmbătă, în cadrul ședinței festive a Consiliului Local, prin relațiile de prietenie ale Asociației Culturale Române „Mihai Pardi” din Otlaca-Pustă, Primăria din Otlaca a semnat trei contracte de înfrățire cu localitățile Salva, Grăniceri și Igheu din România. Oaspeții din România au luat parte duminică la slujba din biserica ortodoxă. Delegația din România a fost primită în sala de expoziții de către Eva Bocsor Karancsi, președinta Asociației, după care, fiecare grup, însoțit de câte un ghid, s-a deplasat la sălașul Drăgan, unde au participat la festival. Despre eveniment, vom reveni cu imagini și amănunte în numărul următor.

A.C.

Botez în biserica din Otlaca-Pustă

În Biserica ortodoxă, botezul reprezintă una dintre cele șapte Taine. Toți copiii născuți din părinți ortodocși pot primi, în primele săptămâni din viața lor, Taina Sfântului Botez. Pentru părinții Elvira Ardelean și Pál Jenő nașterea spirituală a micuțului Pál Barnabás Jenő a fost un motiv de bucurie duminică, 6 septembrie. În biserica din Otlaca, după Sf. Liturghie a fost oficiat botezul copilului, adus în fața sf. altar de către nașii Nagy László și Nagyné Bónis Emma. Botezul a fost săvârșit de protosinghel Calinic, parohul bisericii din Otlaca.

A.C.

Hram și bicentenar la biserica ortodoxă din Bichiș

Biserica ortodoxă din Bichiș, declarată deja de aproape 10 ani Paraclis Episcopal, își sărbătorește hramul în ziua de 8 septembrie. Sărbătoarea „Nașterii Maicii Domnului” din acest an a fost un eveniment deosebit, la care au participat românii acestei așezări și credincioși din localitățile apropiate orașului. Înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, PSS Siluan, Episcopul românilor din Ungaria, a condus slujba de sărbătoare, alături de pr. Teodor Marc și diaconul Mihail.

În timpul Sfintei Liturghii au fost pomeniți și preoții trecuți la veșnicie, care au însemnat mult pentru comunitatea locală. Este vorba, în primul rând, de primul preot al acestei comunități, Mihai Ghiba, decedat în decembrie 1809, fiica sa Elena Ghiba, o protectoare de seamă a învățământului românesc și ultimul paroh al bisericii, pr. Dumitru Ciumpilă. Părintele Mihai Ghiba a organizat credincioșii ortodocși români și greci din acest oraș în comunitate bisericească. Lui i-a revenit marea îndatorire de a clădi locul de închinare din contribuția enoriașilor. După slujbă, s-a făcut și o rugăciune de

pomenire pentru cel care a fost pr. Mihai Ghiba, primul preot al acestei biserici, de la a cărui trecere în veșnicie în luna decembrie a acestui an se vor împlini 200 de ani. Ceremonia s-a încheiat cu depunerea jerbelor de flori la crucea preotului, aflată lângă intrarea principală a bisericii. Apoi, i s-a sfințit și binecuvântat crucea-mormânt, ridicată pe mormântul acestuia de fiica sa Elena Ghiba.

Evenimentul a fost onorat de prezența domnului Ioan Fodoranu, consulul general al Româ-

niei la Iula și de deputatul parlamentar Erdős Norbert, viceprimarul orașului Bichiș. După celebrarea slujbei religioase, credincioșii au fost invitați la o agapă frățească oferită de Autogovernarea Românească din orașul Bichiș, agapă la care a fost sărbătorită și doamna preoteasă Emilia Ciumpilă, care recent a împlinit venerabila vârstă de 90 de ani. De la trecerea la cele veșnice a părintelui Dumitru Ciumpilă, doamna preoteasă este stâlpul bisericii din Bichiș.

A. Butar

Cântece și obiceiuri moldovenești, la Capela Gojdu din Budapesta

La invitația Asociației Femeilor Ortodoxe Române din Budapesta și cu sprijinul Episcopiei Române din Ungaria, în zilele de 27-28 august, grupul folcloric „Șezătoarea” din Criuleni, Republica Moldova și membrii din conducerea Societății Culturale „Plai Mioritic” din Iași au sosit în capitala ungară într-o vizită, susținând un program artistic în seara zilei de 27 august. Ei au fost primiți la Capela Ortodoxă Română din inima Budapestei de părintele Ieromonah David Pop și membrii AFORB, de credincioșii sosiți în număr mare cu acest prilej.

Președinta Societății „Plai Mio-

ritic”, Ioana Irimia a prezentat pe scurt societatea pe care o conduce și care a luat ființă în 1990 din dorința de a face cunoscută istoria, civilizația și cultura românească, de promovare a relațiilor de frățietate cu românii din vechile teritorii românești și colaborare cu cetățeni ai Europei interesați de cultura română. Societatea se mândrește cu activități cu caracter permanent, cum ar fi: Festivalul Internațional de poezie „Mihai Eminescu”, organizat până acum la Ipotești, Putna, Cernăuți, Chișinău, Oradea, Viena, Salzburg, Iași, manifestarea culturală anuală „Eminescu în fața lumii”, iar înce-

pând din 2003 organizează un program cultural sub genericul „Integrare europeană și specific național. Integrare prin cultură și cultura integrării”.

La Budapesta, în seara zilei de 27 august, grupul folcloric „Șezătoarea”, condus de artista Parascovia Munteanu, a prezentat în curtea clădirii din strada Holló, programul de dansuri și obiceiuri populare moldovenești. Cei prezenți au fost încântați de talentul și căldura sufletească a artiștilor și, de asemenea, au fost impresionați de dragostea și fidelitatea cu care au păstrat tradițiile din strămoși. Astfel au fost prezentate obiceiurile și cântecele legate de evenimente importante din viață: botezul, căsătoria, cătania, precum și obiceiuri legate de sărbătoarea vinului.

Cu toate că lucrările de renovare ale clădirii și de amenajare a curții sunt departe de a fi încheiate, prin căldura sufletească și talentul artiștilor moldoveni locul de desfășurare s-a transformat într-o scenă magică. Acordurile muzicii au atras și turiștii aflați în Curțile Gojdu, iar organizatorilor le-a dat curajul pentru proiecte de viitor în comun. Gabriela Enea Elekes

Pe scurt...

BUDAPESTA

Joi, 24 septembrie, în cadrul festivalului retro „Moveast” de la Budapesta va participa și Institutul Cultural Român din Budapesta cu filmele „Hârtia va fi albastră” (2006) și „Balanța” (1992). Festivalul conține conferințe de istoria filmului și proiecții de film, care vor avea loc la Cinemateca „Örökmozgó” din Budapesta, bulevardul Erzsébet, nr. 39. Din partea ICR participă Marian Țuțui, redactor șef al Arhivei Naționale de Filme.

CHITIGHAZ

Primăria localității Chitighaz, în colaborare cu localitatea înfrățită Socodor, au înaintat recent un proiect transfrontalier pentru repararea și refacerea șoselelor pe străzile principale.

SEGHEdin

Locomotiva Jazz își continuă drumul luna aceasta, pe 26 septembrie, la Seghedin, de această dată cu Kamocsa Béla (chitară), Johnny Bota (double bass) și Lica Dolga (tobe) din România, iar din Ungaria Kollmann Gábor (szaxofon) și Gyárfás István (chitară). Concertul de jazz va avea loc la restaurantul Grand Cafe din oraș.

BICHIȘCIABA

Joi, 10 septembrie, reprezentanții românilor din reședința județului Bichiș s-au întrunit în ședință. Membrii Autogovernării Românești din Bichișciaba au discutat despre două probleme: s-a raportat darea de seamă a evenimentelor din perioada ultimelor două ședințe și bugetul pe prima jumătate a anului, respectiv s-au făcut pregătiri pentru participarea din 19 septembrie, la „Ziua naționalităților din județul Bichiș”.

JULA

La Centrul de Documentare și Informare al ATRU va avea loc, pe 16 septembrie, vernisajul expoziției de goblen a doamnei Eva Táth, din Șercad. Programul va începe la ora 15.00.

Apartinător de promoția a 3-a liceului (Lucian Magdu, Mihai Ianc, Gh. Marc, Gh. Roatiș), una din cele mai puternice ca valori date pentru comunitate, Alexandru Hoțopan rămâne o personalitate complexă ca produs al școlii julane. Temperament vulcanic și o fire foarte activă, cu curajul de a spune lucrurilor pe nume, chiar cu prețul atragerii de reacții negative, acest absolvent al liceului românesc a avut mari disponibilități creatoare și resurse intelectuale bogate, din păcate, nevalorificate la deplina lor capacitate. Ca și alți intelectuali, de care am vorbit, viața și activitatea lui s-a risipit în evenimente și acțiuni mai degrabă pentru comunitate, decât să pună în acțiune resursele sale pentru afirmarea talentului său, altfel foarte generos cu el. Iar dacă a făcut-o cu responsabilitate și onestitate, ducând lucrul până la capăt, nu a fost pentru folos personal, cât pentru a

Școala românească din Julia – 60 de ani (42)

Alexandru Hoțopan

(1937–2007)

vine pasionat de a-și lărgi cunoștințele de cultură generală, fiind printre elevii corespondenți ai ziarului românesc *Libertatea noastră* și ai suplimentului *Vocă tineretului*. Deși intenția primară era să urmeze chimia, urmează modelul celorlalți colegi și se înscrie la Școala Pedagogică Superioară din Seghedin, secția română-maghiară (1955–1958), coleg de generație cu foștii liceeni, Mihai Ianc, Gh. Marc, Irina Goron, primind calificare de profesor pentru școala generală. Lucrează puțin în învățământ, la Școala cu limba de predare din Băntania (1958–1961), dar se implică cu devotament în destinul școlii românești: sfătuiește părinții să-și de copiii la școala din Julia,

Al. Hoțopan

odicului românesc este indiscutabilă: de la regândirea formatului, a structurii și diversificării rubricurilor, la constituirea unui colectiv nou, tânăr, și în consecință, la ridicarea calității ziarului (materiale-dezbateri, corectitudinea limbii, lărgirea spectrului

sus-pusă, adevărul în probleme majore ale comunității. Ziarul românesc în perioada 1971–1991 a fost practic a doua casă și familie a lui Alexandru Hoțopan, identificat până la capăt cu idealurile sale, ziarul fiind în cele din urmă copilul său de suflet și spirit. Dovada, că și după pensionarea sa survenită înainte de vreme, ca urmare a primelor semne de boală neiertătoare, din 1991, continuă să viziteze redacția, să comunice prin scris, să-și întrețină tonusul scrisului jurnalistic, și chiar să ajute pe tinerii din noua gardă a ziarului cu sfaturi și corecții binevenite.

Sectoarele în care s-a manifestat personalitatea sa rămân probe ale aptitudinilor și ale talentului acestei puternice personalități: etnografia și presa de folclor (fondator al cercului său, a lăsat o construcție durabilă în urma sa. În istoria celor 60 ai liceului, chipul său în trecerea prin destinul școlii, luminează albumul plin de roade și flori rare, care dă strălucire faptelor ziditoare de frumos și înalt, dincolo de vremelnicia umană înțelegătoare a slăbiciunilor și căderilor în iertătoare greșeli.

dei meditativ, care topește în liră toate îndoilele, crezurile și sentimentele majore ale omului. Citit din spre această poezie, Alexandru Hoțopan apare, dincolo de fața-mască a omului de acțiune, ca un sensibil și profund marcat de bucurii și dureri, de victorii și eșecuri, o fragilitate a contradicțiilor care-i recompun un profil distinct prin lumina colțuroasă a mărturiilor sale lirice.

Al. Hoțopan se află printre primii membri ai Uniunii Ziariștilor Maghiari (1991–1995), ai Asociației Maghiare de Etnografie (1968), primind distincții care l-au onorat și prețuit pentru tot ce-a însemnat contribuție publică: Ordinul Muncii, în medalie de argint (1978) și Pro Ethnographia Minoritatum (1997).

Răzvrătit uneori până la acțiune deschisă și riscantă, retras alteori până la resemnare și dezgust, Al. Hoțopan, veșnicul și incurabilul nemulțumit de sine și de ceilalți români din jurul său, a lăsat o construcție durabilă în urma sa. În istoria celor 60 ai liceului, chipul său în trecerea prin destinul școlii, luminează albumul plin de roade și flori rare, care dă strălucire faptelor ziditoare de frumos și înalt, dincolo de vremelnicia umană înțelegătoare a slăbiciunilor și căderilor în iertătoare greșeli.

Cornel Munteanu, Baia Mare
Urmează: 44. Ana Crișan, 45. Gh. Petrușan

Foaia Tăranului, iar în timpul Republicii
Sovietice Maghiare apărea Gazeta Poporului
o gazetă foarte bine redactată.

răspunde comandamentelor vremii, legate de soarta comunității și bunul mers înainte al acesteia în toate planurile.

Alexandru Hoțopan se naște la 1 februarie 1937, în Micherechi, în familia lui Gheorghe Hoțopan tatăl și Ana Martin, mama, într-o familie cu mai mulți copii. Dintre aceștia, Iosif (1938) și Ana (1943) apar și ei la școala românească din Julia. După terminarea școlii primare în Micherechi (1943–1948), în momentul când școlile confesionale trec în proprietatea statului, elevul Alexandru ajunge, ca și alți colegi de-ai lui la căminul românesc din Julia, unde absolvă clasa a 8-a în anul 1950–1951, cu dirigintele Gheorghe Negru, sub directoratul lui Frederic Wild și Boniș Lajos. Continuă studiile la liceul românesc, cu diriginta Margareta Leu, care-i predă și matematicile (1951–1955). Din anii de liceu se arată preocupat de lectură și de-

sprijină copiii în formarea și pregătirea lor, îi ajută pe tineri în găsirea unui loc de muncă. Datorită hărniciei și elanului său entuziast în munca sa, UDRU îl angajează ca referent în multe probleme ale comunității, în special, cele legate de școală și conținuturi (1961–1971). Între timp, își lărgeste formația profesională, urmând alte școli și cursuri, Institutul Maghiar de Cultură (1966–1967), apoi este printre primii români din comunitate care urmează cursuri de jurnalism în carul Uniunii Ziariștilor Maghiari (1972–1973). Ultima pregătire, în istoria filosofiei, la Universitatea din Bichișciaba (1978–1982) arată evantaiul larg al pasiunilor lui Al. Hoțopan. Cu aceste bogate înzestrări, Alexandru Hoțopan este în anul 1970 cel mai potrivit să preia redacția ziarului românesc, *Foaia noastră*, în momentul revenirii acestuia la Julia. Contribuția la istoria peri-

tematic). Mulți din jurnaliștii de azi din presa scrisă pot depune mărturie că au învățat și făcut gazetărie de ținută profesională de la Al. Hoțopan și tot de la maestrul lor au primit curajul de a rosti deschis, chiar dacă deranja multă lume

Întâlnire de promoție în 1980

Cerbul de Aur, câștigat de un italian

Cântărețul *Antonino* din Italia a luat marele premiu la Cerbul de Aur, ediția 2009. Cea care i-a oferit premiul este învingătoarea de acum șapte ani, Paula Seling. Concurerul nu a putut să-și stăpânească emoțiile și a plâns chiar pe scenă, anunță site-ul TVR 1.

În urma acestei performanțe, Antonino va pleca acasă cu suma de 10.000 de euro. „M-am simțit extraordinar aici, la Brașov. Mi-am amintit de copilărie. Orașul și oamenii mi-au plăcut mult. Totul e simplu, totul seamănă foarte mult cu orașul din Italia în care am crescut eu”, a declarat Antonino.

The Marker din România s-a clasat pe poziția a doua și a fost recompensată cu Cerbul de Argint și cu 7.000 de euro. „Suntem încântați de premiul primit, deoarece dacă până acum nu eram foarte cunoscuți, acesta e un prilej de promovare. Vrem să fim cunoscuți pe plan internațional, acesta fiind și motivul pentru care majoritatea pieselor noastre sunt în engleză”, au declarat membrii trupei.

Norvegianul *Ovi* a prins ultima treaptă a podiumului, a luat Cerbul de Bronz și 5.000 de euro. De asemenea, Ovi a câștigat Premiul pentru Popularitate. „Nu toată lu-

mea pleacă de la Cerb cu două premii, deci pot să fiu mândru de realizarea mea. În România m-am născut și aici o să mă întorc, iar sufletul meu va fi mereu aici”, a declarat emoționat solistul.

Glen Villa s-a ales cu 3.000 de euro după ce a primit Premiul Juriului. „Nici nu puteți să vă închipuiți ce mult înseamnă pentru mine acest premiu”, a declarat interpretul.

Steve Vai a primit un premiu special pentru întreaga carieră din partea organizatorilor și a Televiziunii Române.

Sărbătoarea Vinului, în Podgoria Aradului

Localitățile din Podgoriile Aradului organizează în această toamnă, pentru prima dată, o sărbătoare

re comună pentru promovarea vinului arădean: Sărbătoarea Vinului în Podgorie, ediția I. Evenimentul se desfășoară în perioada 12–20 septembrie în Păuliș (12 septembrie), Șiria (13 septembrie), Pâncota (18 septembrie), Covăsânț (19 septembrie) și Ghioroc (20 septembrie).

Cu această ocazie, vor fi organizate spectacole folclorice, expoziții de struguri de masă și vin, târguri de produse culinare tradiționale locale, dar se vor face și prezentări ale vinurilor de podgorie ale centrelor viticole din Podgorie. Organizatorii își propun să readucă în actualitate „Drumul vinului”, ca obiectiv turistic al județului Arad. Vor fi organizate excursii în scopul promovării obiectivelor turistice: mănăstiri, biserici, muzee.

Frumusețea-i trecătoare...

Ardeleanul sosește cu întârziere la împărțirea darurilor, iar Dumnezeu îi spune amărât:

– Îmi pare rău de tine, nu mi-a mai rămas decât frumusețea și prostia, fiule, ce să-ți fac? Alege-ți!
– Apăi, Doamne, frumusețea-i trecătoare...

O VOCE ROMÂNEASCĂ

Viața și tradițiile românilor din Ungaria

14 SEPTEMBRIE, LUNI (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo
16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport
16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo
17.10: Montaj de muzică populară 17.55: Încheiere

15 SEPTEMBRIE, MARTI (Anamaria Brad)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo
16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport
16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo
17.10: Reportaje, interviuri 17.30: „Din 4 colțuri ale lumii” 17.55: Încheiere

16 SEPTEMBRIE, MIERCURI (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo
16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport
16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri 17.10: Reportaje, interviuri 17.50: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

17 SEPTEMBRIE, JOI (Anamaria Brad)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo
16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport
16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo
17.10: Reportaje, interviuri 17.30: Nota săptămânii semnată de Edda Illyés 17.40: Revista presei 17.50: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

18 SEPTEMBRIE, VINERI (Iulia Kaupert)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Știri, date meteo
16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Sport
16.30: Reportaje, interviuri 17.00: Știri, date meteo
17.10: Reportaje, interviuri 17.50: Interviu zilei (reluare) 17.55: Încheiere

19 SEPTEMBRIE, SÂMBĂTĂ (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 16.15: Evenimente calendaristice 16.25: Reportaje, interviuri 17.25: Stele de cinci stele – emisiune de muzică ușoară 17.55: Încheiere

20 SEPTEMBRIE, DUMINICĂ (Adam Bauer)

16.00: Introducere, cuprins 16.05: Emisiune ecumenică 17.00: Sinteză știrilor săptămânii 17.10: Retrospectiva săptămânii (spicui din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămânii) 17.55: Încheiere

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

Emisiunea radiofonică în limba română este difuzată zilnic între orele 16.00–18.00, pe undele medii cu frecvențele de 1188 kHz și 873 kHz.

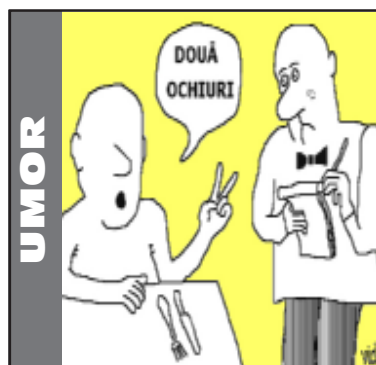
Ecranul nostru

miercuri, 16 septembrie 2009 (m1 ora 13.45)

Reluare: vineri, 18 septembrie 2009 (m2 ora 9.25)

Evenimentele din 1989 au adus o seamă de schimbări, nu numai în viața politică și socială a țării, ci și în sfera vieții religioase. Bisericele au inițiat o serie de activități care până atunci nu li s-a permis. Dintre acestea amintim, în primul rând, educația moral-religioasă a tineretului. Pe baza libertății religioase asigurată de lege, și preoții Bisericii Ortodoxe Române din Ungaria au început ocupația cu tineretul. Elanul de la începutul anilor 90 însă a scăzut. Care sunt motivele? În prima parte a programului nostru vom încerca să căutăm un răspuns la această întrebare. A doua parte a emisiunii va fi dedicată aniversării a 160 de ani de la semnarea tratatului de pacificare dintre Kossuth și Bălcescu.

Realizator: **Aurel Becan**

Cazare ieftină la Centrul Cultural Românesc din Jula

Liceul „N. Bălcescu”, Școala Generală și Căminul de Elevi din Jula funcționează într-o clădire impozantă. Instituția oferă cazare la nivel superior și îndeplinește și funcția de Centru Cultural Românesc pentru comunitatea românească din Ungaria.

În cadrul centrului dispunem de 5 camere de oaspeți cu câte 2 paturi și 5 camere cu câte 3 paturi. Acestea pot fi închiriate pe parcursul întregului an. Fiecare cameră are baie separată și un mic balcon.

Prețuri:

În camerele de cămin:
2.740 ft/persoană/noapte (pentru 1 – 2 noapte)
2.500 ft/persoană/noapte (mai multe nopți)

În camerele pensiunii:
3.200 ft/persoană/noapte (pentru 1 – 2 noapte)
3.000 ft/persoană/noapte (mai multe nopți)

Contacte:

e-mail: romiskgyula@freemail.sulinet.hu
telefon: +36/30-692-7359

Vând teren de casă (630 mp) în apropierea Băilor Cetății din Jula, strada Fehérlő nr. 3. Detalii la telefon: +36-30/264-1335.

Editarea a 8 pagini din acest săptămânal sunt finanțate de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.

*

E hetilap 8 oldalának megjelenését a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja.

Întotdeauna am avut o dorință ascunsă în inima mea: să văd odată marea... Părinții mei, după ce au aflat ce dorință am eu, au încercat să-mi împlinescă acest vis, ca un cadou, drept răsplătă pentru diploma de facultate. Nici prin minte nu mi-a trecut, că voi vedea nu numai o mare, ci chiar două, și anume: Marea Adriatică și Marea Mediterană. Prima dată când am văzut marea, ochii mei erau scăldați în lacrimi, eram atât de fericită că s-a împlinit dorința mea.

Prima zi am vizitat orașul Aquileia, care este un oraș de comerț încă din timpul romanilor. După o zi foarte obositoare, patul ne-a așteptat la Padova, unde am fost așteptați cu o cină italiană, care pentru noi a fost foarte interesantă. Drumul ne-a continuat spre

Riviera Italiană, unde am stat mai multe zile.

Aici am avut posibilitatea să vizităm cele mai importante orașe. Genova are o poveste interesantă și pitorească. Destinul i-a fost mereu legat de caracteristicile sale de oraș-port, considerat actualmente cel mai important port comercial al Italiei și unul dintre porturile majore de la Marea Mediterană. Vechile cartiere de lângă port, Via Garibaldi și Piazza De Ferrari, atât de pitorești, sunt pline de clădiri și monumente medievale: bisericile San Donato și Santa Maria di Castello, Catedrala, Poarta Sant' Andrea, casele Doria și palatul San Giorgio. Sunt caracteristice orașului bisericile în marmură albă și neagră, precum San Lorenzo și San Luca, două dintre cele

mai extraordinare exemple de artă de secol XV. Viața Genovei este focalizată în jurul vestitei Piazza De Ferrari, o piață rotundă cu o fântână circulară în mijloc, în jurul Casei Operei și Palatului Ducal și a străzilor Via XX Settembre, Via XXV Aprile și Via Garibaldi. Pentru mine, locul preferat a fost satul Portofino. Portofino, cel mai renumit sat de pescari din lume, ilustrat muzical de Frank Sinatra, este indiscutabil unul dintre cele mai atrăgătoare locuri vizitate vreodată. Cel mai mare acvariu din Europa, construit cu ocazia celebrării a 500 de ani de la descoperirea Americii de Cristofor Columb, cel mai popular dintre genovezi, deține o varietate deosebită de specii de plante și viețuitoare marine. Ce

până acum am văzut doar la televizor, acum am văzut pe viu în Monaco: mașini luxoase, cluburi, cazinouri, hoteluri cu 5-6 stele.

Monaco este o destinație luxoasă, construită parcă doar pentru cei bogați și celebri. Capitala principatului, Monaco, are și oferte culturale: o catedrală, un palat în stil renascentist și un muzeu oceanografic, din 1910, construit la inițiativa Prințului Albert I, la care se adaugă ofertele culturale din Monte Carlo: Opera Monte Carlo și Orchestra Filarmonică. În orașul Monte Carlo am vizitat parcul exotic și drumul unde se desfășoară Formula 1.

Pe lângă Riviera Italiană am vizitat și Riviera Franceză. Aici am vizitat orașul Menton, care se numește orașul pomilor de

portocale și lămâie. Menton este o destinație turistică foarte apreciată. După o săptămână am vizitat și orașul Torino, care se găsește între cele mai mari orașe ale Italiei. Torino, situat în nord-vestul Italiei, este un oraș-poartă de intrare către Alpii italieni. Regiunea Piemonte, din care face parte orașul Torino, este o regiune bogată în resurse turistice și oferă atracții deosebite pentru sporturile de iarnă, cu zeci de stațiuni turistice și pârtii de ski. La catedrala catolică se găsește Giuliul din Torino. De câteva secole, Giuliul din Torino constituie obiectul unor aprinse controverse. Credincioșii creștini susțin că ar fi lintoliul cu care Iisus ar fi fost acoperit după coborârea de pe cruce, scepticii că ar fi un fals rafinat. Având imaginea lui Iisus întipărită pe el, giuliul are o istorie zbuciumată și a stârnit controverse aprige în lumea cercetătorilor. Pe colinele care mărginesc orașul se află Basilica Superga, de unde se învâluie o priveliște spre vârful acoperite de zăpadă ale Alpilor.

Cu mare durere în suflet după aceste 10 zile minunate a trebuit să ne luăm rămas bun de la Riviera Italiană. Când mă uit la fotografii nici nu pot să cred că am văzut cu ochii toate aceste locuri minunate. Parcă era numai un vis...

Ana Ruja, Micherechi

